

اقتصاد جهان در هفته‌ای که گذشت (از تاریخ 21 تا 28 اسفند 1403)

هفته گذشته شاهد فعالیت‌های اقتصادی گسترده‌ای در سراسر جهان بودیم که تحولات قابل توجهی در صنایع، روابط تجاری و اتحادهای ژئوپلیتیکی ایجاد کرد. از پیشرفت‌های چشمگیر فناوری تا تصمیمات سیاستی کلیدی، اقتصاد جهانی شاهد رویدادهایی بود که بدون شک تأثیرات ماندگاری بر تاریخ اقتصاد بشریت خواهند داشت.

بازارهای انرژی: آغاز عصری جدید

بخش انرژی جهانی شاهد تحولی عظیم بود، چرا که سرمایه‌گذاری‌ها در انرژی‌های تجدیدپذیر در سه ماهه آخر سال 1403 از مرز ۱.۵ تریلیون دلار گذشت و رشدی ۲۵ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته را ثبت کرد. پروژه‌های انرژی خورشیدی و بادی ۷۰ درصد از این سرمایه‌گذاری‌ها را به خود اختصاص دادند، که این امر ناشی از سیاست‌های جاه طلبانه اقلیمی در اتحادیه اروپا و ایالات متحده بود.

اتحادیه اروپا تکمیل "ابتکار شبکه سبز" خود را اعلام کرد که ۲۲ کشور عضو را به یک شبکه واحد انرژی تجدیدپذیر متصل می‌کند. انتظار می‌رود این پروژه هزینه‌های انرژی را برای کشورهای مشارکت‌کننده ۱۵ درصد کاهش داده و انتشار کربن را سالانه ۲۰۰ میلیون تن کم کند.

در همین حال، قیمت نفت با نوساناتی همراه بود و قیمت نفت برنت در حدود ۷۵ دلار در هر بشکه ثابت ماند. اوپک پلاس موافقت کرد که کاهش تولید خود را تا دی ماه سال 1403 به میزان ۱ میلیون بشکه در روز تمدید کند، که این تصمیم نگرانی‌ها درباره عرضه بیش از حد را نشان می‌داد. این تصمیم واکنش‌های متفاوتی را در پی داشت، به طوری که کشورهای واردکننده انرژی مانند هند و ژاپن نگرانی‌های خود را درباره افزایش هزینه‌های انرژی اعلام کردند.

فناوری و نوآوری: شتاب گرفتن انقلاب هوش مصنوعی

جهان شاهد رویدادی بزرگ در بخش فناوری بود، چرا که OpenAI و Google DeepMind نسل بعدی سیستم‌های هوش مصنوعی خود را معرفی کردند که قادر به انجام وظایف پیچیده با کارایی بی‌سابقه‌ای هستند. بر اساس گزارش مکینزی، پیش‌بینی می‌شود این پیشرفت‌ها تا سال ۲۰۳۰ حدود ۷ تریلیون دلار به اقتصاد جهانی اضافه کنند. در چین، دولت سرمایه‌گذاری ۱۰۰ میلیارد دلاری در زیرساخت‌های هوش مصنوعی را اعلام کرد و هدف آن تبدیل شدن به رهبر جهانی این فناوری تا سال 1408 است. این اقدام رقابت فناوری بین ایالات متحده و چین را تشدید کرده است، به طوری که هر دو کشور محدودیت‌های جدیدی بر صادرات فناوری‌های حیاتی اعمال کرده‌اند. صنعت نیمه‌هادی نیز شاهد پیشرفتی بزرگ بود، چرا که TSMC تراشه ۱ نانومتری خود را راه‌اندازی کرد که وعده افزایش ۴۰ درصدی قدرت پردازش و کاهش ۳۰ درصدی مصرف انرژی را می‌داد. این پیشرفت انتظار می‌رود صنایعی از جمله بهداشت و درمان و خودروهای خودران را متحول کند.

تجارت جهانی: بازسازی زنجیره‌های تأمین

سازمان تجارت جهانی (WTO) افزایش ۶ درصدی حجم تجارت جهانی را در زمستان 1403 گزارش داد، که این امر ناشی از بهبود زنجیره‌های تأمین و پذیرش پلتفرم‌های تجارت دیجیتال بود. با این حال، تنش‌های ژئوپلیتیکی همچنان خطراتی را ایجاد می‌کنند. ایالات متحده و هند یک توافق تجاری تاریخی امضا کردند که تعرفه‌های بیش از ۵۰۰ محصول را کاهش داده و تجارت دوجانبه را سالانه حدود ۵۰ میلیارد دلار افزایش می‌دهد. این توافق به عنوان اقدامی استراتژیک برای مقابله با نفوذ چین در منطقه هندو-آرام دیده می‌شود. در مقابل، اتحادیه اروپا تعرفه‌های جدیدی بر خودروهای الکتریکی چینی اعمال کرد. چین نیز با محدود کردن صادرات مواد معدنی کمیاب که برای تولید خودروهای الکتریکی حیاتی هستند، پاسخ داد. این جنگ تجاری نگرانی‌هایی درباره آینده بازار جهانی خودروهای الکتریکی ایجاد کرده است، که پیش‌بینی می‌شود در سال 1404 رشد ۲۰ درصدی داشته باشد.

بازارهای مالی: هفته‌ای از رکوردها

بازارهای سهام جهانی به رکوردهای جدیدی دست یافتند، به طوری که شاخص S&P 500 برای اولین بار در تاریخ از مرز ۶۵۰۰ واحد گذشت. این رشد ناشی از سودآوری قوی شرکت‌ها و خوش‌بینی نسبت به اقتصاد جهانی بود. ارزهای دیجیتال نیز خبرساز شدند، چرا که بیت‌کوین به ۱۵۰ هزار دلار رسید، که این امر ناشی از پذیرش نهادی و راه‌اندازی چندین صندوق قابل معامله در بورس (ETF) بیت‌کوین بود. اتریوم نیز پس از اجرای موفقیت‌آمیز ارتقای "اتریوم ۳.۰" از مرز ۱۰ هزار دلار عبور کرد. در بازار اوراق قرضه، بازده اوراق خزانه داری ۱۰ ساله ایالات متحده به ۳.۲ درصد کاهش یافت.

تحولات ژئوپلیتیکی: تغییر اتحادها

در اروپا، بریتانیا و اتحادیه اروپا یک توافق تجاری جدید را نهایی کردند، که سال‌ها تنش پس از برگزیت را پایان داد. این توافق شامل مقرراتی برای همکاری نزدیک‌تر در زمینه دفاع، انرژی و فناوری است.

بخش ویژه: رنسانس اقتصادی ایران

ایران توافقی‌های تجاری بزرگی با روسیه و چین امضا کرده است، که بر انرژی، فناوری و کشاورزی متمرکز هستند. انتظار می‌رود این توافقی‌ها صادرات غیرنفتی ایران را در سال 1404 تا ۳۰ درصد افزایش دهند. با این حال، چالش‌ها همچنان وجود دارند. نرخ بیکاری ۱۰ درصد است و کشور با بحران آب ناشی از دهه‌ها مدیریت نادرست مواجه است. حل این مسائل برای حفظ شتاب اقتصادی ایران حیاتی خواهد بود.

بخش ویژه: اقتصاد ایران در کانون توجه جهانی

هفته گذشته برای اقتصاد ایران نقطه عطفی بود، چرا که این کشور در حال پیمودن مسیری پیچیده از تحولات جهانی است که هم فرصت ها و هم چالش هایی را برای مسیر اقتصادی آن ایجاد کرده است. از تغییر اتحادهای ژئوپلیتیکی تا سیاست های تحول آفرین انرژی، اقتصاد ایران در تقاطع راه ها قرار دارد، با فرصت ها و خطراتی که در افق دیده می شوند.

تغییرات ژئوپلیتیکی: اتحادهای جدید، فرصت های جدید

یکی از مهم ترین تحولات تأثیرگذار بر اقتصاد ایران، عادی سازی تاریخی روابط بین عربستان سعودی و اسرائیل بود. اگرچه این توافق، ژئوپلیتیک خاورمیانه را تغییر داده است، اما همزمان چالش ها و فرصت هایی را برای تهران ایجاد کرده است.

از یک سو، این توافق بلوک منطقه ای مخالف نفوذ ایران را تقویت کرده و ممکن است باعث انزوای بیشتر تهران شود. از سوی دیگر، ایران با تشدید تلاش های خود برای تعمیق روابط با قدرت های غیرغربی پاسخ داده است. هفته گذشته، ایران یک توافق تجاری و سرمایه گذاری ۲۰ میلیارد دلاری با روسیه امضا کرد که بر انرژی، زیرساخت ها و فناوری متمرکز است. انتظار می رود این توافق سرمایه و تخصص فنی مورد نیاز ایران برای مدرنیزه کردن بخش نفت و گاز را فراهم کند.

علاوه بر این، ایران یک مشارکت استراتژیک ۲۵ ساله با چین را نهایی کرد که شامل ۴۰۰ میلیارد دلار سرمایه گذاری چین در دهه آینده است. این سرمایه گذاری ها بر بخش های انرژی تجدیدپذیر، حمل و نقل و تولید ایران متمرکز خواهند بود و به کشور کمک می کنند تا اقتصاد خود را متنوع کرده و وابستگی به صادرات نفت را کاهش دهد.

تحولات تجارت جهانی: عبور از تحریم ها و فرصت ها

تنش های تجاری جاری بین ایالات متحده و چین به طور غیرمستقیم به ایران سود رسانده است، چرا که پکن با تقویت روابط با تهران تلاش کرده است وابستگی خود به بازارهای غربی را کاهش دهد. هفته گذشته، چین یک سرمایه گذاری ۱۰ میلیارد دلاری در بخش معدن ایران اعلام کرد که بر مواد معدنی کمیاب و مس متمرکز است. این اقدام بخشی از استراتژی گسترده تر چین برای تأمین منابع حیاتی برای صنایع فناوری پیشرفته خود است.

در همین حال، ایران از رشد تجارت بین روسیه و هند نیز بهره برده است. با اختلال در زنجیره های تأمین سنتی به دلیل تحریم های غربی، ایران خود را به عنوان یک مرکز ترانزیت کلیدی برای کالاهای در حال حرکت بین روسیه، هند و آسیای مرکزی معرفی کرده است. کریدور حمل و نقل بین المللی شمال-جنوب (INSTC)، که یک مسیر تجاری چندوجهی است و هند را از طریق ایران به اروپا متصل می کند، هفته گذشته شاهد افزایش ۴۰ درصدی حجم محموله ها بود، که نشان دهنده نقش فزاینده ایران در تجارت جهانی است.

ثبات منطقه ای: ترکیبی از چالش ها و فرصت ها

وضعیت در افغانستان همچنان تأثیر قابل توجهی بر اقتصاد ایران دارد. ورود پناهندگان و بی ثباتی در منطقه منابع ایران را تحت فشار قرار داده است، اما همزمان فرصت هایی برای تجارت و سرمایه گذاری ایجاد کرده است. هفته گذشته، ایران یک توافق ۱ میلیارد دلاری با دولت طالبان برای توسعه بخش معدن افغانستان امضا کرد، که بر لیتیوم و مواد معدنی کمیاب متمرکز است.

در مقابل، تنش ها در خلیج فارس همچنان نگران کننده است. ایالات متحده و متحدانش مانورهای مشترک دریایی در منطقه انجام دادند، که این امر نگرانی ها درباره احتمال تشدید تنش ها را افزایش داده است. اگرچه این تنش ها هنوز حملات نفت را مختل نکرده اند، اما هزینه های بیمه برای صادرکنندگان ایرانی را افزایش داده اند، که این امر به چالش های بخش تجارت کشور افزوده است.

اصلاحات داخلی: ساختن اقتصادی مقاوم

در میان این تحولات جهانی، ایران گام هایی برای تقویت اقتصاد داخلی خود برداشته است. هفته گذشته، دولت یک سری اصلاحات را با هدف بهبود محیط کسب و کار و جذب سرمایه گذاری خارجی اعلام کرد. این اصلاحات شامل ساده سازی مقررات مالیاتی، کاهش موانع بوروکراتیک و ایجاد مناطق ویژه اقتصادی با مشوق هایی برای شرکت های خارجی است.

بانک مرکزی ایران همچنین یک ارز دیجیتال جدید به نام "توکن ریال ایران" را معرفی کرد تا تجارت فرامرزی را تسهیل کرده و وابستگی به دلار آمریکا را کاهش دهد. این اقدام از سوی کسب و کارها و سرمایه گذاران مورد استقبال قرار گرفته است، چرا که ابزاری پایدارتر و شفاف تر برای انجام معاملات بین المللی فراهم می کند.